

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

Creative Tourism Activities Development for Cultural Conservation of
Urak Lawoi Ethnic Group on Lanta Island, Krabi Province

¹ธนาวดี ปิ่นประจักษ์, ²ชมพูนุท ภาณุภาส และ ^{3*}จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด

¹Thanawadee Pinprachanan, ²Chompunoot Panupat and ^{3*}Jutatip Junead

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University

Email: ¹thanawadee.pin@g.swu.ac.th, ²Chompunoot@g.swu.ac.th, ³Jutatipj@g.swu.ac.th

*Corresponding author

Received May 27, 2022; Revised July 4, 2022; Accepted July 21, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความ
ต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ศึกษาความต้องการของ
นักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย และพัฒนากรรม
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา เครื่องมือ
ที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบประเมิน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์
เนื้อหาและวิเคราะห์ผลทางสถิติด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย
พบว่าทรัพยากรที่โดดเด่น ได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และภาษาอุรักลา
โว้ย ด้านศักยภาพของชุมชน พบว่า ชุมชนโตะบาหลิwmี่จุดแข็ง คือ การรักษาวัฒนธรรมและที่อยู่
อาศัยดั้งเดิม และที่ตั้งง่ายต่อการเข้าถึง ชุมชนสังก้าwmี่จุดแข็ง คือ การรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม
และสมาชิกชุมชนมีประสบการณ์ทำงานด้านการท่องเที่ยว ด้านความต้องการจัดการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ ชุมชนโตะบาหลิwmี่พบว่า ควรพัฒนาทรัพยากรบุคคล ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค และ
จัดกิจกรรมที่นำเสนอวิถีชีวิตดั้งเดิม ชุมชนสังก้าwmี่พบว่า ควรจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมที่มี
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการ
กิจกรรมที่หลากหลายและกิจกรรมที่ตนได้ร่วมลงมือทำซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญา และ
ต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัย กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น ได้แก่
กิจกรรมเรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน กิจกรรมเรียนรู้งานศิลปหัตถกรรม กิจกรรมเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน

กิจกรรมเรียนรู้ทรัพยากรทางธรรมชาติ กิจกรรมฝึกทำอาหารพื้นถิ่น กิจกรรมเรียนรู้ภาษาอุรักลาโว้ย และการเข้าร่วมประเพณีลอยเรือ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; การอนุรักษ์วัฒนธรรม; กลุ่มชาติพันธุ์; อุรักลาโว้ย

Abstract

This research article aimed to analyze tourism resources, tourism potential, and the preferences for creative tourism management of the Urak Lawoi ethnic group, study the preferences of tourists for creative tourism activities, and develop creative tourism activities for cultural conservation of the Urak Lawoi ethnic group on Lanta Island. The instruments used in this research were semi-structured interviews, tourism resource audit questionnaire, and evaluation form. The data were analyzed using content analysis and descriptive statistics, such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results were found as follows: outstanding resources were natural resources, cultural resources, and the Urak Lawoi language. Regarding the potential of the community, the results found that the community strengths of the Toh Balew were preserving culture, traditional-style houses, and easily accessible locations, while the community strengths of the Sang Kha Ou were preserving culture and having community members with tourism experience. The preferences of the Toh Balew community for creative activity management were human resources development, utility improvement, and activities with the traditional way of life, while the Sang Kha Ou community required area improvement and allotment; establishing a tourism management group and activities for cultural exchange; the preferences of the tourists for creative tourism activities were various choices of activities; participatory activities related to their way of life and wisdom and having a security system; and the creative tourism activities developed were learning traditional performance, arts and crafts, fishing skills, nature observing, local food cooking, local language and participating in a boat floating festival.

Keywords: Creative Tourism; Cultural Conservation; Ethnic Group; Urak Lawoi

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยในปี พ.ศ.2562 การท่องเที่ยวของไทยสามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนเงินกว่า 2.9 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) (World Travel & Tourism Council, 2020; Bank of Thailand, 2020) โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ อันนำมาสู่รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้เดินทางเข้ามาในประเทศไทย (Office of The Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports, 2018) ทั้งนี้ หนึ่งในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ จังหวัดระนอง กระบี่ พังงา ภูเก็ต ตรัง และสตูล ซึ่งสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวรวมกันเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ เมื่อพิจารณาแยกตามภูมิภาค คิดเป็นจำนวนเงิน 6.3 แสนล้านบาทสำหรับปี พ.ศ. 2562 (Ministry of Tourism and Sports, 2020) โดยในพื้นที่ดังกล่าวนอกจากจะเต็มไปด้วยทรัพยากรทางทะเลที่สวยงาม และความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม อันนำมาซึ่งการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของภูมิภาคแล้ว ขณะเดียวกันก็เป็นที่ตั้งของชุมชนชาวเล ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาดำรงชีวิตอยู่บริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันของไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 300 ปี (Chumchonchai Foundation, (n.d.)) และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความโดดเด่นทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไม่น้อยไปกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เช่น การดำรงชีวิตที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ มีการเดินทางเคลื่อนย้ายถิ่นฐานอยู่ตลอดเวลา โดยอาศัยความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นต้น

หนึ่งในพื้นที่ที่มีความสำคัญและมีประวัติศาสตร์เกี่ยวเนื่องกับกลุ่มชาวเล คือ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เนื่องจากเป็นพื้นที่แรกที่ชาวอูรักลาโว้ยหรือหนึ่งในกลุ่มชาวเลในประเทศไทยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานก่อนจะกระจายตัวไปยังพื้นที่อื่น ๆ หรือกล่าวได้ว่า เกาะลันตา คือ เมืองหลวงของชาวอูรักลาโว้ย (The Indigenous Peoples' Foundation for Education and Environment, 2018) โดยบนเกาะลันตามีชุมชนชาวอูรักลาโว้ย รวมทั้งสิ้น 5 ชุมชน ได้แก่ บ้านในไร่ บ้านคลองดาว บ้านโต๊ะบาหลิว บ้านหัวแหลม และบ้านลังกาอู และแม้ว่าชาวอูรักลาโว้ยในพื้นที่ดังกล่าวจะยังคงดำรงรักษาประเพณี วัฒนธรรมและพูดภาษาอูรักลาโว้ยมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ (Sooksripaisarn, 2016) แต่ก็ยังประสบปัญหาเรื่องของอัตลักษณ์และการสืบทอดวัฒนธรรมของคนรุ่นหลัง รวมถึงปัญหาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตาที่อาจส่งผลให้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาสูญหายไป อย่างไรก็ตามแม้การท่องเที่ยวจะเป็นหนึ่งในปัจจัยที่เข้าไปมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวอูรักลาโว้ย แต่หากมีการพัฒนาและจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสม การท่องเที่ยวก็สามารถเป็นเครื่องมือที่ช่วยอนุรักษ์สืบสานวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่นำทรัพยากรที่มีในชุมชนมาผสมผสานเข้ากับศักยภาพ

เชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวและชุมชนชาวอุรุกรลาไวจบนเกาะลันตา ซึ่งจะก่อให้เกิดกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถลงมือปฏิบัติร่วมกับคนในชุมชน เกิดการสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวอุรุกรลาไวจ จนนำมาสู่ความเข้าใจในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมและยอมรับในวัฒนธรรมที่แตกต่าง รวมถึงสร้างความประทับใจและความผูกพันของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนชาวอุรุกรลาไวจบนเกาะลันตาจนเกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำและเกิดการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่ชาวอุรุกรลาไวจในพื้นที่ได้รู้สึกหวงแหนในวิถีวัฒนธรรมเดิมที่ตนมีอยู่

บทความวิจัยนี้จึงมุ่งนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวจอย่างแท้จริง เพื่อสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวจในกลุ่มนักท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ให้หันมาสนใจและร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมเหล่านี้ และในขณะเดียวกันเมื่อชาวอุรุกรลาไวจได้เผยแพร่วัฒนธรรมของตนออกสู่สังคมภายนอกให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนมีซึ่งมักถูกมองข้ามจากกลุ่มชนรุ่นหลังและกำลังจะถูกลืมเลือนให้ได้รับการตระหนักถึงและกลับมามีชีวิตอีกครั้ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ทรัพยากร ศักยภาพการท่องเที่ยวและความต้องการการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวจ
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวจ
3. เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมวิถีชีวิต ศิลปะ รวมถึงสิ่งอื่น ๆ ที่แสดงถึงความรุ่งเรืองในแต่ละยุคสมัย (Tourism Authority of Thailand, 2006) มีลักษณะสำคัญ คือ การให้ความรู้และประสบการณ์ การจัดการอย่างยั่งยืนและกระจายผลประโยชน์และอำนาจในการบริหารแก่ชุมชน ตลอดจนช่วยอนุรักษ์วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น (Jittangwattana & Srikampha, 2014) ทั้งนี้ สามารถแบ่งประเภทได้เป็น การท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม การท่องเที่ยวเพื่อเข้าร่วมงานประเพณี การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมวิถีชีวิตใน

ชนบท รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อันพลีผลสืบเนื่องมาจากการท่องเที่ยวเยี่ยมชมวิถีชีวิตในชนบทที่นักท่องเที่ยวสนใจรายละเอียดเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่นั้น ๆ โดยเฉพาะ

กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจ

คำว่า อุรัก หมายถึง คน และ ลาไยจ หมายถึง ทะเล ชาวเลกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและเป็นกลุ่มแรกที่ตั้งถิ่นฐานบนเกาะลันตา (The Indigenous Peoples' Foundation for Education and Environment, 2018) ปัจจุบันชาวอุรักลาไยจกระจายตัวอยู่ใน 5 หมู่บ้าน บนเกาะลันตาใหญ่ ได้แก่ บ้านโตะบาหลิว บ้านโนไไร่ บ้านคลองดาว บ้านหัวแหลม และบ้านสังกาอู๋ (Kunweechuay & Kunweechuay, 2010) โดยมีวิถีชีวิตทั่วไปที่เรียบง่าย เน้นการพึ่งพาธรรมชาติ และมีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีลอยเรือเพื่อสะเดาะเคราะห์และเสี่ยงทายดวงชะตา (Kruehong, 1976)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง ด้วยการนำทรัพยากรที่มีมาใช้ในการฐานต้นทุนทางการท่องเที่ยวโดยมีการจัดการอย่างยั่งยืน (Putjorn, 2013; Department of Tourism, 2014) ทั้งนี้ ชุมชนสามารถนำทรัพยากรในพื้นที่มาต่อยอด ด้วยการสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่า ซึ่งจะนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาศักยภาพและการสร้างสรรค์ผลงานของตนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง (Richards & Raymond, 2000)

Designated Areas for Sustainable Tourism Administration Public Organization. (2018) ได้พัฒนากระบวนการออกแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้กรอบแนวคิด The 3S Principles

เรื่องราว (Stories)	อรรถรส (Senses)	ลีลา (Sophistication)
1. กิจกรรมออกแบบมาจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. มีปราชญ์หรือศิลปินที่ออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจ	3. กิจกรรมที่ได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์และได้ลงมือทำ 4. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ลงมือทำ/แลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ 5. กิจกรรมออกแบบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 6. สถานที่จัดกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	7. กิจกรรมออกแบบอย่างสิ้นไหล 8. กิจกรรมเปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ 9. นักออกแบบกิจกรรมสามารถสร้างเอกลักษณ์ให้กิจกรรม 10. นักออกแบบกิจกรรมสามารถสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 หลักเกณฑ์ 10 ประการภายใต้กรอบแนวคิด The 3S Principles

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว

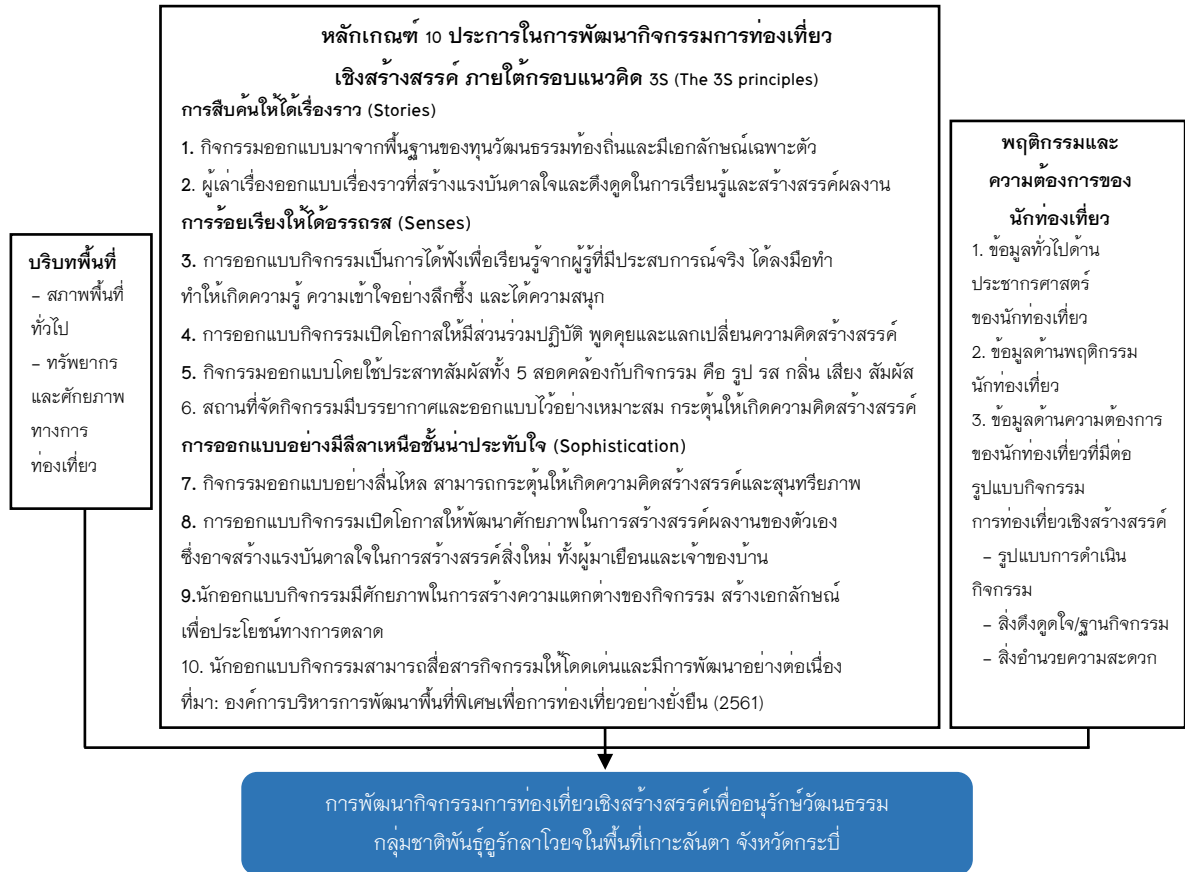
นักท่องเที่ยวจะแสดงพฤติกรรมเพื่อสรรหาสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของตน โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวนั้นเป็นความปรารถนาที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าหรือบริการ

ทางการท่องเที่ยวในจุดหมายหนึ่ง ๆ (Meetawornkul, 2009) โดยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยปัจจัยภายใน เช่น การรับรู้ การเรียนรู้ ทักษะคิด รายได้ เป็นต้น และปัจจัยภายนอก เช่น กลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์นักท่องเที่ยวเป็นประจำ และกลุ่มคนที่ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรม ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ การจูงใจ เป็นต้น (Jittangwattana, 2012)

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ทราบถึงแนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยแนวคิดที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ อูรักลาโว้ย การท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีส่วนสำคัญในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีการจัดการโดยชุมชน และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาโว้ยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนโต๊ะบาหลิว และชุมชนสังกาอู อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ เนื่องจากเป็น 2 ชุมชนที่มีการรวมตัวอยู่อาศัยเป็นชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลกลาไว้อยู่โดยเฉพาะและมีอาณาบริเวณที่ชัดเจน รวมถึงเป็นพื้นที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ แตกต่างจากชุมชนอื่นที่เหลือนบนเกาะลันตาซึ่งชาวอุรุลกลาไว้อยู่อาศัยปะปนร่วมกับคนกลุ่มอื่น ซึ่งการเลือก 2 ชุมชนดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความสะดวกในการจัดการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ และนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอุรุลกลาไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ มีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ทรัพยากรและศักยภาพการท่องเที่ยวและความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนชาวอุรุลกลาไว้อยู่ในพื้นที่เกาะลันตา เก็บข้อมูลจาก

1) การสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยวและประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลกลาไว้อยู่ รวมทั้งสิ้น 18 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษา โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

(Chantavanich, 2018) 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้แบบสำรวจทรัพยากรทางวัฒนธรรมและแบบสังเกตสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวซึ่งประยุกต์จากแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของกอดเฟรย์ และคลาร์ก (Godfrey & Clarke, 2000) ข้อมูลที่ได้นำมาจัดประเด็นและสรุปเป็นความเรียงแยกตามประเด็นที่ทำการสังเกต 3) การเก็บแบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จากนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 139 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของคอคแรน (Cochran, 1977) และทำการสุ่มแบบบังเอิญในชุมชนโต๊ะบาหลิว จำนวน 70 คน และชุมชนสังกาอู จำนวน 69 คน เนื่องจากชุมชนโต๊ะบาหลิวตั้งอยู่เขตเมืองใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวหลัก จึงเลือกเก็บแบบสอบถามจำนวนมากกว่า โดยแบบสอบถามที่ใช้ที่ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item – Objective Congruence: IOC) มากกว่า 0.5 ขึ้นไปและวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้เท่ากับ 0.95 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ค่าสถิติ ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยนำข้อมูลทรัพยากรและศักยภาพการท่องเที่ยวและความต้องการการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว ประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ข้อมูลด้านสภาพพื้นที่ทั่วไป บริบททางการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ดังกล่าว มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามศักยภาพและความเหมาะสมของทรัพยากรและบุคลากรในพื้นที่ จากนั้นจึงทำการสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็กจำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ การสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนโต๊ะบาหลิว จำนวน 2 คน และการสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนสังกาอู จำนวน 4 คน ซึ่งผู้เข้าร่วมทั้งหมดเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนวิจัยที่ 1 เพื่อนำเสนอข้อมูลและร่างกิจกรรม และระดมความคิดเห็นสำหรับนำไปใช้ปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้มีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจัดเตรียมข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของตัวแทนชุมชนนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำนวน 3 ท่าน โดยแบ่งเป็นตัวแทนจากภาควิชาการ 1 ท่าน หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ 1 ท่าน และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน 1 ท่าน เพื่อทำการประเมินกิจกรรมดังกล่าว โดยใช้หลักเกณฑ์ 10 ประการ ในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว

เชิงสร้างสรรค์ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) เป็นเครื่องมือในการพิจารณา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ในลักษณะผลคะแนนมาวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และสรุปในรูปแบบภูมิประกอบความเรียง ส่วนข้อมูลในลักษณะข้อเสนอแนะผู้วิจัยทำการสรุปประเด็นที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ชุมชนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ ป่าชายเลน ทะเลอันดามัน คลองลัดบ่อแห่น อ่าวสังกาอู้อ่าวพร้าว ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว รำมะนา รองเง็ง รำวงทุ่งสามปล้อง ประเพณีลอยเรือ เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เรือหัวโทง ทักษะทางทะเล อาหารพื้นถิ่น การทำเครื่องจักสาน และภาษาอุรักลาไวจ และผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนโต๊ะบาหลิว และชุมชนสังกาอู้อู้อ่าวพร้าว โดยการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ชุมชนโต๊ะบาหลิว

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. การรักษาวัดวัฒนธรรม ประเพณี และที่อยู่อาศัยดั้งเดิม 2. วิธีการทำประมงพื้นบ้านที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. สมาชิกชุมชนค่อนข้างคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว 4. สมาชิกชุมชนบางส่วนสามารถพูดได้ทั้งภาษาอุรักลาไวจ ภาษาไทยถิ่นใต้ ไทยภาคกลาง และภาษาอังกฤษ 5. มีความพร้อมด้านเรือบริการนักท่องเที่ยว 6. ทำเลที่ตั้งของชุมชนง่ายต่อการเข้าถึง	1. ข้อจำกัดด้านพื้นที่สาธารณะของชุมชน 2. ขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน 3. ปัญหาขยะภายในชุมชน 4. ขาดทักษะด้านการสื่อสารและความกล้าแสดงออก 5. ที่อยู่อาศัยบางส่วนชำรุดทรุดโทรม 6. ขาดความพร้อมด้านที่พักแรมรองรับนักท่องเที่ยว
โอกาส	อุปสรรค
1. การดัดแปลงขยะที่พบในชุมชนเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว 2. มีงานเทศกาลที่ช่วยประชาสัมพันธ์ชุมชน 3. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน 4. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ ปี 2566-2570 มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชนและได้รับการต่อยอดด้วยกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ 5. มีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเชื่อมโยงกับชุมชน 6. กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวชุมชน และการหาประสบการณ์มากขึ้น 7. ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวให้ความสนใจในกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจมากขึ้น	1. ระบบรัฐมักมองข้ามการพัฒนาคุณค่าเชิงวัฒนธรรมของชาวอุรักลาไวจไปสู่โอกาสด้านการท่องเที่ยว 2. การอยู่ในเขตเมืองทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกรบง้างและเปลี่ยนแปลงได้ง่ายมากยิ่งขึ้น 3. การประกาศเขตอุทยานส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น ไม่สามารถสืบทอดประเพณีดั้งเดิมซึ่งทำในพื้นที่อุทยาน 4. การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อการส่งต่อรายละเอียดของประเพณีสู่คนรุ่นหลัง 5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใช้ระยะเวลานาน 6. ขาดหน่วยงานสนับสนุนอย่างเป็นทางการในระยะยาว

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ชุมชนสังกาอู

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ 2. มีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ 3. มีความได้เปรียบด้านลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทั้งภูเขาและทะเล ทำให้มีจุดชมวิวยาวงาม 4. มีพื้นที่สาธารณะที่ใช้รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว 5. ยังคงรักษาการทำประมงโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน 6. เยาวชนรุ่นใหม่กล้าแสดงออก เปิดกว้างทางความคิด 7. ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์และความรู้ด้านการท่องเที่ยว 8. ชุมชนมีความปลอดภัยสูง	1. ขาดความพร้อมทางภาษาและการสื่อสาร 2. ขาดความกล้าในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอก 3. ขาดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่ชัดเจน 4. ชุมชนมีทรัพยากรที่โดดเด่นหลากหลาย แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร 5. ตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนอยู่ค่อนข้างไกล 6. ปัญหาขยะและความสะอาดภายในชุมชน 7. ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่สมบูรณ์
โอกาส	อุปสรรค
1. มีงานเทศกาลที่ช่วยประชาสัมพันธ์ชุมชน 2. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุน 3. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ ปี 2566-2570 มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชนและได้รับการต่อยอดด้วยกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ 4. มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงใกล้เคียง 5. กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวชุมชน ได้เรียนรู้และหาประสบการณ์มากขึ้น 6. การร่วมมือในโครงการวิจัยกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ช่วยสะท้อนให้ชุมชนได้เห็นตัวเองมากขึ้น 7. ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวให้ความสนใจในกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาโว้ยมากขึ้น	1. การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลถึงการส่งต่อรายละเอียดของประเพณีสู่คนรุ่นใหม่ 2. การขาดระบบขนส่งสาธารณะมีผลต่อการเดินทางมายังชุมชน 3. ขาดหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องในระยะยาว 4. การประกาศเป็นพื้นที่อุทยานส่งผลต่อวิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น การไม่สามารถทำประมงในเขตพื้นที่เดิมได้ 5. ข้อจำกัดด้านพื้นที่ส่งผลต่อการปฏิบัติสืบทอดประเพณี 6. ข้อจำกัดด้านงบประมาณจากภายนอกทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ชุมชนทำได้ค่อนข้างยาก 7. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลของคนหลายกลุ่มเพิ่มขึ้น

ความต้องการการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว พบว่าด้านพื้นที่ควรมีการปรับปรุงบางสถานที่ เช่น สะพานทางเดิน ห้องน้ำ เป็นต้น และเสริมป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ รวมถึงจัดการปัญหาขยะและจัดแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรม ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวและพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยต้องการให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือและแบ่งฝ่ายทำงานอย่างชัดเจน ด้านกิจกรรม พบว่า ควรมีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวอูรักลาโว้ย นอกจากนี้ยังควรมีการจัดทำของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนด้านการมีส่วนร่วม ชุมชนควรจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวที่ชัดเจนและต้องการให้สมาชิกชุมชนเปิดใจให้กับการจัดการท่องเที่ยว อีกทั้งชุมชนควรเป็นแกนหลักในการบริหารแต่อาจมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตร รวมถึงต้องการให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยส่งเสริมอาชีพ ต่อยอดทรัพยากรและช่วยประชาสัมพันธ์ชุมชน ความต้องการการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสังกาอู พบว่า ด้านพื้นที่ ควรมีการปรับปรุงลานวัฒนธรรม จัดทำแผนผัง และป้ายสื่อความหมาย จัดการปัญหาขยะ ติดตั้งไฟส่องสว่าง และจัดแบ่งพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว ด้าน

การบริหารจัดการ ควรตั้งกลุ่มทำงานด้านการท่องเที่ยวและแบ่งหน้าที่สมาชิกอย่างชัดเจน โดยส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงควรมีหน่วยงานเข้ามาช่วยวางแผนอย่างเป็นระบบ ช่วยพัฒนาบุคลากรและสินค้าของที่ระลึกประจำชุมชน ตลอดจนช่วยติดตามและประเมินผล ด้านกิจกรรม ควรเป็นกิจกรรมที่ให้ทั้งความสนุกสนาน ความรู้ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมโดยมีปราชญ์ชุมชนประจำแต่ละฐานมีการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วม ควรจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวจากสมาชิกที่สมัครใจ และขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกให้เข้ามาร่วมวางแผนจัดการการท่องเที่ยว รวมถึงช่วยดึงศักยภาพของคนในชุมชนให้ถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด อีกทั้งควรมีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ และขยายความร่วมมือไปยังกลุ่มเหล่านั้น เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มประมง เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า ด้านรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำร่วมกับคนในชุมชนและมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายในระดับมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบกิจกรรมที่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรังถาไวยจในพื้นที่เกาะลันตาในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สนใจเข้าร่วมงานประเพณี ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัย การดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรมในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการให้มีป้ายสื่อความหมาย แผนผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว และศูนย์บริการข้อมูลของชุมชน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบ การดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัด กระบี่

ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. รูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีอย่างลึกซึ้ง	3.98	0.68	เห็นด้วยมาก
2. รูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	4.03	0.68	เห็นด้วยมาก
3. รูปแบบกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจงโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับตัวตนที่แท้จริงของชุมชน	4.13	0.70	เห็นด้วยมาก
4. รูปแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน	4.04	0.69	เห็นด้วยมาก
5. รูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและส่งเสริมประสบการณ์	3.99	0.71	เห็นด้วยมาก
6. รูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำร่วมกับคนในชุมชน	4.21	0.71	เห็นด้วยมากที่สุด
7. รูปแบบกิจกรรมที่ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์	4.12	0.79	เห็นด้วยมาก
8. รูปแบบรูปแบบกิจกรรมที่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้	4.15	0.78	เห็นด้วยมาก
9. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือก	4.21	0.78	เห็นด้วยมากที่สุด
10. รูปแบบกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กเพื่อความสะดวกในการพูดคุยและเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง	3.99	0.80	เห็นด้วยมาก
รวม	4.09	0.73	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ความคิดเห็นด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
11. ทานสนใจในประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา	4.01	0.75	เห็นด้วยมาก
12. รูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	4.22	0.75	เห็นด้วยมากที่สุด
13. รูปแบบกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจงโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับตัวตนที่แท้จริงของชุมชน	4.15	0.78	เห็นด้วยมาก
14. รูปแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน	4.19	0.72	เห็นด้วยมาก
15. รูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและส่งเสริมประสบการณ์	4.14	0.69	เห็นด้วยมาก
16. รูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำร่วมกับคนในชุมชน	4.04	0.77	เห็นด้วยมาก
17. รูปแบบกิจกรรมที่ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์	3.73	0.84	เห็นด้วยมาก
18. รูปแบบรูปแบบกิจกรรมที่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้	4.27	0.71	เห็นด้วยมากที่สุด
19. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือก	4.09	0.77	เห็นด้วยมาก
20. รูปแบบกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กเพื่อความสะดวกในการพูดคุยและเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง	3.60	0.96	เห็นด้วยมาก
รวม	4.04	0.77	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจ ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
21. ท่านต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน	4.39	0.77	เห็นด้วยมากที่สุด
22. ท่านต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่นักท่องเที่ยว	4.40	0.67	เห็นด้วยมากที่สุด
23. ท่านต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมประเภท ตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) บริการชำระเงินออนไลน์ จุดบริการอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์สาธารณะ เป็นต้น	4.15	0.82	เห็นด้วยมาก
24. ท่านต้องการให้มีระบบคมนาคมขนส่งบริการสำหรับการเดินทางมายังชุมชน	4.30	0.70	เห็นด้วยมากที่สุด
25. ท่านต้องการให้มีป้ายสื่อความหมาย/ป้ายบอกทาง/แผนผังแสดงภาพรวมจุดท่องเที่ยว/ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวของชุมชน	4.61	0.58	เห็นด้วยมากที่สุด
26. ท่านต้องการให้มีศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรม/ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกของชุมชน	3.95	0.92	เห็นด้วยมาก
27. ท่านต้องการให้มีปราชญ์ชุมชนหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำ/องค์ความรู้ในขณะทำกิจกรรม	4.34	0.77	เห็นด้วยมากที่สุด
28. ท่านต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัย/การดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ตำรวจท่องเที่ยว, ตำรวจบ้าน, กล้อง CCTV เป็นต้น	4.68	0.53	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม	4.35	0.72	เห็นด้วยมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่ผ่านการพัฒนาโดยใช้เกณฑ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ของชุมชนโต๊ะบาหลิว ได้แก่ กิจกรรมร้อง รำ ทำเพลง (เรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน) กิจกรรมแต่ง แต่ง เต็ม เรือ และจักสานงานศิลป์ (เรียนรู้งานศิลปหัตถกรรม) กิจกรรมจับปลา ลาดะวัน (เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน) กิจกรรมล่องเรือ ชมเลน (เรียนรู้ทรัพยากรทางธรรมชาติ) และการเข้าร่วมประเพณีลอยเรือ และชุมชนสังกั่ว ได้แก่ กิจกรรมหลงรส (ฝึกทำอาหารพื้นถิ่น) กิจกรรมหลงเลและหลงลอบ (เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน) กิจกรรม (หลง) รักย์ ถักทอ (เรียนรู้งานศิลปหัตถกรรม) กิจกรรมรักย์ลาไยจ (เรียนรู้ภาษาอุรักลาไยจ) กิจกรรมรักย์ลีลา (เรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน) และการเข้าร่วมประเพณีลอยเรือ

อภิปรายผลการวิจัย

1) ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ได้แก่ ป่าชายเลน ทะเลอันดามัน คลองลัดบ่อแห่น อ่าวสังกั่ว อ่าวพร้าว และด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว รำมะนา รองเง็ง รำวงทุ่งสามปล้อง ประเพณีลอยเรือ เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เรือหัวโทง

ทักษะทางทะเลและวิถีประมง อาหารพื้นถิ่น การทำเครื่องจักสาน และภาษาอุรักลาไยจ โดยทรัพยากรทั้งหมดล้วนมีความสวยงามและแปลกใหม่น่าดึงดูดใจ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่สะท้อนและช่วยสร้างบริบทพื้นที่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศที่แตกต่างกันออกไปของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจ อีกทั้งสื่อให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจได้อย่างชัดเจนผ่านทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ถูกใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันหรืองานประเพณีสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่มีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต เช่น ภาษาอุรักลาไยจ ภูมิปัญญาที่สืบทอดภายในกลุ่มชาติพันธุ์ ศิลปะการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kunweechuay & Kunweechuay (2010) และ The Indigenous Peoples' Foundation for Education and Environment (2018) ที่พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ และเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นต่างจากการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มอื่น กล่าวคือเป็นกลุ่มคนที่ชำนาญในการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติจากการใช้ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน ตลอดจนมีทรัพยากรที่สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ของกลุ่มเช่น ภาษา ความเชื่อ เรื่องวิญญานบรรพบุรุษและวิญญานในธรรมชาติ ประเพณีลอยเรือซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจและต้องการเข้าร่วมประเพณีนี้

2) ผลการศึกษาด้านรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้ตนได้ลงมือทำร่วมกับคนในชุมชนและมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดย Richards & Raymond (2000) พบว่า บทบาทนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะเปลี่ยนจากการเป็นเพียงผู้รับข้อมูล (Passive) สู่การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมด้วยตนเอง (Active) ตามความสนใจของแต่ละบุคคลซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถนำประสบการณ์และความรู้ใหม่ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับชีวิตหรืองานของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องการได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงจากกิจกรรมท่องเที่ยวในฐานะผู้ลงมือทำมากกว่าการเป็นผู้ชมเพียงอย่างเดียว รวมถึงต้องการให้มีตัวเลือกของกิจกรรมที่หลากหลาย ตอบรับกับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป เพื่อค้นหาประสบการณ์ใหม่ ๆ

ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจในพื้นที่เกาะลันตา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวต้องการศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากบริบทสังคมเดิมของตน และต้องการได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งนำไปประยุกต์หรือต่อยอดใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Srithamasak & Akkapiin (2018) ซึ่งพบว่า นักท่องเที่ยวมักเดินทางเพื่อค้นหาประสบการณ์ใหม่ด้านวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องการค้นหาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากวิถีเดิม โดยต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะของตนเอง

Nuntrammas & Rueanthip & Laosumrit (2020) ยังพบว่า แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว Unseen หรือสถานที่ที่คนไม่พลุกพล่านมากขึ้น เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่น่าเสนอด้านประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัยและการดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความปลอดภัยนั้นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวโดยช่วยสร้างความมั่นใจว่าตนจะไม่ได้รับอันตรายในระหว่างการทำกิจกรรมนั้น ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Maslow (1970) ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยว โดยพบว่า ความต้องการในขั้นที่ 2 คือ ความต้องการด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ความปลอดภัยในการเดินทาง ความมั่นใจว่าบริษัทนำเที่ยวจะไม่หลอกหลวงเป็นต้นและสอดคล้องกับการศึกษาของ Bumrungsilp (2018) ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวต้องการให้ชุมชนมีระบบดูแลรักษาความปลอดภัยและช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉินขณะทำกิจกรรมท่องเที่ยว

3) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นสำหรับชุมชนโต๊ะบาหลีและชุมชนสังกาอู๋ เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมลงมือทำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับคนในชุมชนได้ นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังมีความพิเศษกว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั่วไป เนื่องจากเป็นการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ (Ethnic tourism) ควบคู่ไปด้วย ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เยี่ยมชมความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวอูรักลาโว้ยซึ่งเป็นวิถีเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พบได้ในพื้นที่เพียงไม่กี่แห่งในประเทศไทยเท่านั้น โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมทั้งด้านศิลปะการแสดง งานศิลปหัตถกรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารพื้นบ้าน ภาษา ทรัพยากรทางธรรมชาติ งานประเพณี ตลอดจนเรื่องเล่าประวัติความเป็นมาในพื้นที่ ซึ่งเป็นการนำทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้มานำเสนอให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมลงมือทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้านได้ในทุก ๆ กิจกรรม รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนเจ้าของทรัพยากรจนนำมาสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้งนี้กิจกรรมทั้งหมดได้ถูกพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของหลักการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หรือ Creative Tourism The 3S Principles (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration Public Organization, 2018) ด้วยการสืบค้น ร้อยเรียง และออกแบบกิจกรรมจากทุนวัฒนธรรมที่มีในท้องถิ่น พร้อมนำเสนอกิจกรรมอย่างน่าสนใจ (Stories) จากนั้นจึงเพิ่มเติมอรรถรส (Senses) ลงในกิจกรรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถลงมือทำกับเจ้าบ้านผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 รวมถึงเสริมลีลา (Sophistication) ในการออกแบบกิจกรรมให้โดดเด่น และดำเนินไปได้อย่างสลับไหล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดย Richards & Raymond (2000) พบว่า การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้สำเร็จได้นั้นควรเกิดจากการพัฒนาสิ่งที่มีในท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด โดยจะต้องมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ว่ามีความ

โดดเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างไร และคำนึงถึงทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ รวมถึงเน้นการพัฒนากิจกรรมที่มีคุณภาพและมีความจริงแท้ ไม่ใช่เพียงกิจกรรมที่จัดขึ้นตามกระแสนิยม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Elkasrawy (2020) ที่พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้อันนำมาซึ่งประสบการณ์ที่มีความแปลกพิเศษอันน่าจดจำครั้งหนึ่งในชีวิต ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้จะช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชนมากขึ้น รวมถึงกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้อีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์สำหรับชุมชนโตะบาหลิว และชุมชนสังกาอู ซึ่งเป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวอยู่ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ดังแผนภาพ

โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนโตะบาหลิว: "สัมผัสชุมชนเล็กที่ไม่ลับ พร้อมชิมซัปปิชีชาวเล"

กิจกรรม "เปิดบ้านโตะบาหลิว": รับฟังประวัติชุมชนและเยี่ยมชมบ้านเรือนแบบดั้งเดิม

กิจกรรม "ร้อง รำ ทำเพลง": เรียนรู้การแสดงพื้นบ้านและฝึกเล่นเครื่องดนตรี

กิจกรรม "ล่องเรือ ชมเลน": เรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนและเยี่ยมชมสถานที่สำคัญในอดีต

กิจกรรมแต่ง "แต่ง แต่ง เติม เรือ": รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับเรือที่ชาวอุรักลาไวจใช้ในแต่ละยุคสมัย พร้อมรับชมทักษะการซ่อมเรือและลงมือประดิษฐ์เรือจำลองด้วยตนเอง/ กิจกรรม "จักสาน งานศิลป์": เรียนรู้การทำงานศิลปหัตถกรรมที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตชาวอุรักลาไวจมาเป็นเวลายาวนานหลายร้อยปี

กิจกรรม "จับปลา ลาดตะวัน": เรียนรู้วิถีการทำประมงพื้นบ้าน และรับประทานอาหารมื้อพิเศษสูตรชาวเลพร้อมชมพระอาทิตย์ตกน้ากลางทะเลอันดามัน

การเข้าร่วมประเพณีลอยเรือ: เรียนรู้และมีส่วนร่วมในประเพณีประจำกลุ่มชาติพันธุ์

โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู “หลงรักสังกาอู”

โปรแกรมที่ 1 เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน: “หลงสังกาอู เรียนรู้วิถีประมง”

กิจกรรม “เตรียมหลง”: รับฟังประวัติชุมชนและเยี่ยมชมกองหินเหืองปลากระเบนราหู

กิจกรรม “หลงรส”: เรียนรู้วิธีการจับไว้วายและหอยดิบ พร้อมร่วมกันทำข้าวมันหอยเผา

กิจกรรม “หลงลอบ”: เรียนรู้ทักษะการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านที่

กิจกรรม “หลงเล”: เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีการทำประมงพื้นบ้าน

การเข้าร่วมประเพณีลอยเรือ: เรียนรู้และมีส่วนร่วมในประเพณีประจำกลุ่มชาติพันธุ์

โปรแกรมที่ 2 เรียนรู้งานหัตถกรรม ศิลปะพื้นบ้าน และภาษาอุรักลาไยจ: “ร้องรำเรียน ถัก รักสังกาอู”

กิจกรรม “เตรียมรัก”: รับฟังประวัติชุมชนพร้อมเดินทางไปกราบไหว้ศาลไต่ะรายาศรีจันทร์

กิจกรรม “(หลง) รัก ถักทอ”: เรียนรู้วิธีการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน และนำทักษะที่ได้ไปต่อยอดสร้างสรรค์เป็นงานฝีมือต่าง ๆ

กิจกรรม “รักสังกาอู”: เรียนรู้ภาษาอุรักลาไยจ พร้อมทำการด้ายชื่อภาษาอุรักลาไยจ

กิจกรรม “รักลีลา”: รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้านของชาวอุรักลาไยจ พร้อมฝึกการแสดง “รำวงทุ่งสามปล้อง” ซึ่งหาชมได้ที่ชุมชนสังกาอูเพียงที่เดียวเท่านั้น

การเข้าร่วมประเพณีลอยเรือ: เรียนรู้และมีส่วนร่วมในประเพณีประจำกลุ่มชาติพันธุ์

สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ได้แก่ ป่าชายเลน ทะเลอันดามัน คลองลัดบ่อแหน อ่าวสังกาอู อ่าวพร้าว ศาลเจ้าไต่ะบาหลิว รำมะนา ร่องเง้ง รำวงทุ่งสามปล้อง ประเพณีลอยเรือ เครื่องมือประมงพื้นบ้าน และทักษะทางทะเล อาหารพื้นถิ่น การทำเครื่องจักสาน และภาษาอุรักลาไยจ ด้านความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว พบว่า ควรปรับปรุงสถานที่และแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรม จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวและพัฒนาทรัพยากรบุคคล จัดกิจกรรมที่ได้เรียนรู้วิถีชีวิตและทำของที่ระลึก รวมถึงต้องการให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์ชุมชน ในขณะที่ชุมชนสังกาอู พบว่า ควรปรับปรุงลานวัฒนธรรม จัดทำแผนผังและป้ายสื่อความหมาย จัดตั้งกลุ่มทำงาน โดยส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม และมีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และจากการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมที่ตนเองสามารถลงมือทำร่วมกับคนในชุมชนและมีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัยและการดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรม

ทั้งนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นสำหรับชุมชนโต๊ะบาหลิว ได้แก่ กิจกรรมเรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน กิจกรรมด้านงานศิลปหัตถกรรม กิจกรรมเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน กิจกรรมเรียนรู้ทรัพยากรทางธรรมชาติ และสำหรับชุมชนสังกาอู๋ ได้แก่ กิจกรรมทำอาหารพื้นถิ่น กิจกรรมเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน กิจกรรมด้านงานศิลปหัตถกรรม กิจกรรมเรียนรู้ภาษาอุรักลาไยจ กิจกรรมเรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ และหน่วยงานภาคเอกชน ควรสนับสนุนงบประมาณหรือองค์ความรู้ในการดูแลรักษาทรัพยากรที่มีในพื้นที่ ตลอดจนการช่วยพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ทรัพยากร เช่น การช่วยออกแบบผลิตภัณฑ์และทำการตลาดให้ชุมชนเป็นต้น รวมถึงช่วยเสริมสร้างศักยภาพของพื้นที่ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

1.2 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว ควรเข้ามาช่วยพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมรับการท่องเที่ยวของชุมชนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การจัดอบรมมัคคุเทศก์ การพัฒนาทักษะทางภาษาและการสื่อสาร เป็นต้น

1.3 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยวควรช่วยประชาสัมพันธ์ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น

1.4 ชุมชนควรพัฒนาต่อยอดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสร้างเอกลักษณ์ให้กับกิจกรรมที่มีทุนทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ รวมถึงสร้างแรงดึงดูดและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้การเดินทางข้ามประเทศต้องหยุดชะงักและส่งผลให้การวิจัยครั้งนี้สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้เฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มเติม เนื่องจากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เกาะลันตาเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังควรศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจในพื้นที่เกาะลันตา เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวแบบพหุวัฒนธรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวและยกระดับเกาะลันตาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต

References

- Bank of Thailand. (2020). *How to manage risks in tourism*. https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_13Oct2020.aspx
- Bumrungsilp, T. (2018). *A model of creative tourism for cultural preservation of the ethnic group in Srisaket Province*[Doctoral dissertation, University of Phayao].
- Chantavanich, S. (2018). *Qualitative research* (24th ed.). Chulalongkorn University.
- Chumchonhai Foundation. (n.d.). *Sea Gypsea (Moken, Moklen, Urak Lawoi) of Andaman sea*. <https://chumchonhai.or.th/data-chaola>
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Department of Tourism. (2014). *Tourism quality standards assessment guide*. The War Veterans Organization of Thailand Under Royal Patronage of His majesty the King.
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration Public Organization. (2018). *Creating creative tourism toolkit*. Book Plus.
- Elkasrawy, S. (2020). Creative cultural tourism in Egypt: Case study of papyrus and pottery. *Journal of Heritage Tourism and Hospitality*, 14(1), 215–225. <https://doi.org/10.21608/IJHTH.2020.128036>
- Godfrey, K., & Clarke, J. (2000). *The tourism development handbook: a practical approach to planning and marketing*. Continuum.
- Jittangwattana, B. (2012). *Tourist behavior*. Fern kha luang.
- Jittangwattana, B., & Srikampha, P. (2014). *Sustainable tourism development* (2nd ed.). Tourism Academic Center of Thailand.
- Kruehong, P. (1976). *Sea Dyaks (Sea Gypsies) in Thailand*. Bannakit Trading.
- Kunweechuay, N., & Kunweechuay, M. (2010). *Lives and culture of Sea Gypsy “Urak Lawoi” in the Andaman Sea*. <http://shorturl.at/ajuyF>
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. Harper & Row.
- Meetawornkul, S. (2009). *Tourism resource management* (4th ed.). Sukhothai Thammathirat Open University.
- Ministry of Tourism and Sports. (2020). *Domestic tourism statistics (classify by region and province 2020)*. https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=594
- Nuntramas, P., & Rueanthip, K., & Laosumrit, C. (2020). *Tourist behaviours in the new normal: the impact of COVID-19*. <https://shorturl.at/Q0189>

- Office of The Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports. (2018). *Attitudes and Satisfaction of International Tourists in Thailand 2017*. https://secretary.mots.go.th/policy/news_view.php?nid=231
- Putjorn, T. (2013). *Participatory action research in community-based tourism management for sustainable community development at Salak-Kok, Trat Province*[Doctoral dissertation, Silpakorn University]. <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/13735>
- Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative Tourism. *ATLAS News*, 23, 16–20.
- Sooksripaisarn, P. (2016). *The current way of life of the Urak Lawoi sea gypsea Sangkha Ou village* [Master's Thesis, Thammasat University].
- Srithamasak, N., & Akkapin, S. (2018). The study of foreign tourists' behavior towards Taling-Chan floating market. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 13(1), 27–35.
- The Indigenous Peoples' Foundation for Education and Environment. (2018). *Urak Lawoy Sea Gypsea*. http://iwgia.org/images/publications/new-publications/UrakLawoy_report_Thailand_synthesis_report_Thai.pdf
- Tourism Authority of Thailand. (2006). *Special interest-based tourism program*. Tourism Authority of Thailand.
- World Travel & Tourism Council. (2020). *THAILAND 2020 ANNUAL RESEARCH: KEY HIGHLIGHTS*. <https://wtcc.org/Research/EconomicImpact/moduleId/704/itemId/219/controller/DownloadRequest/action/QuickDownload>